

Maust. 10 Kpl.
Laap 21/12 29.
Siltö 2.

SUOMEN PANKIN
JOHTOKUNTA.

Helsingissä

Joulu *kuun* 20 p. 19 23.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

N° 77

Saatuuan tietoa että Herrat Pankkivaltuusmiehet haluaisivat täydentäviä tietoja siitä onko ja missä määrin Länsi-Europan maissa setelityyppejä lainsäädäntötoimenpiteiden avulla pakollisesti poistettu liikkeestä, on Johtokunta pyytänyt arvovaltaisen asiantuntijan, Saksan valtiopankin setelipainon johdossa toimivan hallitusneuvos tohtori Nicolaus'in lausunnon setelien liikkeestä poistamisesta historiallisessa valaistuksessa. Tämän johdosta kirjoittaa tohtori Nicolaus meille seuraavaa:

"Se seikka että Suomessa on liikkeessä seteleitä vuodelta 1909, s.o. ajalta, jolloin arvopaperien varmuuteen nähden asetettiin pienempiä vaatimuksia, näyttää tekevän näiden setelien liikkeestä poistamisen toivottavaksi; se taas, että on liikkeessä runsaasti väärennyksiä näistä seteleistä, tekee niiden mitättömäksi julistamisen ehdottoman välttämättömäksi.

Sellainen menettely, että vanhentuneet setelit poistetaan liikkeestä, on usein esiintynyt paperirahan historias-
sa. Kiina menetteli näin jo noin 600 vuotta sitten. Jo tällöin paperirahaa liikkeestä poistettaessa vahingoittuneiden

setelien arvosta vähennettiin joku osa. Näin menettelemine on välttämätön väärentäjien työn tehottomaksi tekemiseksi, nämä kun tahallisesti kuluttavat ja rikkovat poistettaviksi määrättyjä seteleitä salatakseen väärennyksen.

6.?
 a.?
 u.?

Erittäin lukuisia setelien vaihtamisia (Konvertierung) esiintyi Ruotsissa, nimittäin vuosina 1868, 1719, 1776, 1803 ja 1830. Myöskin Ranska vaihtoi v. 1796 melkein arvi mittomin määrin liikkeessä olleet assignaatio mandaatteihin Itävalta vaihtoi v. 1811 toimeenpanneen n.s. valtiovararik (Staatsbankrott) kautta pankkisetelinsä lunastusseteleitä (Einlösungsscheine) vastaan ja Japani julisti v. 1870 jälk kaiken liikkeessä olevan paperirahan vaihtamista varten mi tättömäksi. Preussi julisti 15 p:nä tammikuuta 1825 taaler setelinsä (n. 35,000 kpl.) mikäli niitä ei lunastettu kol kuukauden kuluessa, käymättömiksi, mutta pidensi sittemmin tätä määräaikaa 28 päivään helmikuuta 1826. Aivan viime ai koina on Saksa vaihtanut seteleitä uusiin, esim, v. 1919 Rmk.setelit, joita oli liikkeessä melko suuria määriä. Syy tähän oli että nämä setelit apuseteleinä valmistettiin suu la kiireellä ja jotenkin primitiivisin keinoin, niin että den liikkeestä poistaminen kävi välttämättömäksi väärennys vaaran vuoksi.

Viimeinen suurempi setelien uusiin vaihtaminen, mikä otaksuttavasti laajuudeltaan vastaisi suunnilleen Suomessa aijottua, tapahtui Tšekkoslovakian tasavallassa noin kolme vuotta taaksepäin. Siellä poistettiin varemmin leimalla-mei tyt Itävaltalaiset setelit liikkeestä ja korvattiin uusilla maksuvälineillä. Vaihdettaessa määrättiin jokaista eri valti riä varten määrä-aika, sillä kysymyksessä oli jotenkin suu setelimäärät. Tämän määräajan jälkeen lakkasivat setelit ol masta laillisia maksuvälineitä, mutta pankki vaihtoi niitä toisiin seteleihin vielä kahden kuukauden ajan. Vaikkakaan ei siihen velvoitettuna, pankki kuitenkin vapaaehtoisesti

vielä noin puolen vuoden ajan vaihtoi palautettaviksi määrättyjä väärentämättömiä seteleitä uusiin maksuvälineisiin. Myöhemmin annettiin erikoisissa tapauksissa (milloin omistaja oli ulkomailla asuva tai erikoisessa puutteessa) vaihtajalle osa nimellisarvosta. Kokemus osoittaa että on hyvin varottava sitä, että myöhästyjät eivät siirrä vaihdettaviksi määrättyjä seteleitä sellaisille, joiden kohtuusyistä annettaisiin vielä vaihto toimittaa. Huomattavassa osassa palautettuja seteleitä oli väärennetty leima. Jos ne tulivat ulkomailta, tehtiin ne käyttökelvottomiksi ja palautettiin. Oman maan asujanten tuomat väärennetyt setelit pantiin toistaiseksi talteen sittenkuin tarjoojan nimi oli otettu selville. Jos jonkun ajan kuluessa kävi ilmi, että tarjoojaa ei voitu epäillä salakuljetuksesta, väärennyksestä tai muusta epärehellisyydestä, maksettiin korvausta n. 50 %. Tässä huomautettakoon, että on paras olla lunastamatta seteleitä jos niiden numerosta ei saa selvää tai se puuttuu ja että setelien osia lunastetaan vain pidättämällä maksusta osa, suunnilleen kappaleen suuruuden mukaisessa suhteessa. Kaikkien palautettujen setelien väärentämättömyyttä on tarkoin tutkittava. Takaisin jätetyt setelit on säilytettävä holveissa ja ennen hävittämistä niiden aitous vielä kerran tarkastettava. Vaihtoa suorittavat kassat ovat olosuhteiden mukaan tehtävät määrättyssä laajuudessa vastuunalaisiksi niiden vastaanottamain setelien väärentämättömyydestä, jotta vastaanottajain huolellisuutta täten tehostettaisiin. Erikoisesti on pidettävä huolta siitä, että on käytävissä riittävästi holveja sekä vanhain että uusien setelien säilyttämistä varten sekä että viimeksi mainittuja on käsillä riittävä varasto."

Tohtori Nicolaus'in alkuperäinen kirjelmä seuraa tä-

män ohessa.

August Rönning.

Ernst
Lundström
L. Lundström
L. Lundström

H. Lundström